

ISSN 2181-2357

XALQARO NAZARIY VA AMALIY TADQIQOTLAR
JURNALI

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH

JURNAL FARG'ONA POLITEXNIKA
INSTITUTI HAMKORLIGIDA NASHR
ETILADI

VOLUME 2,
Issue 2
2022





«Al-Ferganus» MChJ Nashriyot markazi.

A. M. Abdullayev

2-tom, 2-son.

«Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali»

Ilmiy jurnal.

Fevral 2022 y.

2021 yil noyabrdan beri nashr etilmoqda.

Oyiga bir marta nashr etiladi.

16+

Tahririyat kengashi raisi Salomov O'ktam Raximovich, Rector of FerPI

Bosh muharrir K. I. Kurpayanidi

Tahririyat hay'ati: A.M.Abdullaev, M.S.Ashurov, E.A.Mo'minova, K.X.Abduraxmonov, A.N.Asaul, A.V.Burkov, U.V.G'ofurov, M.A.Ikromov, D.Kudbiev, E.S.Margianiti, B.Obrenovich, L.NA Sultonov, L.NA, A.Xasanov, Sh.T.Karimov, Sh.Sh.Salixanova, U.K.Alimov, S.M.Turabdjanov, B.A.Alimatov, R.J.Tozhiyev, A.A.Risqulov, B.M.Tursunov, A.A.Shermukhamedovsh, Y.S.A. H.A.Akramov, M.X.Hakimov, Sh.M.Iskandarova, Z.M.Sobirova, A.M.Muxtorova, L.M.Babaxo'jaeva.

Tahririyat manzili: 150107

Farg'ona shahri, Farg'ona ko'chasi, 86 -
uy

Тел. +998971003888

<https://alferganus.uz/en/site/index>

E-mail: alferganus.ltd@gmail.com



IF(Impact Factor) **8.7 / 2021**
<http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357>



TOGETHER WE REACH THE GOAL

SJIF 2022: 5,962

<http://sjifactor.com/passport.php?id=21994>

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti administratsiyasi huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligida ro'yxatga olingan.

Ro'yxatga olish № 4446-5760-5988-7507-e628-4252-5710 2021 yil 23 mart.

Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali Crossref, OpenAIRE, Google Scholar bazalariga kiritilgan.

Impact-faktor 2021 Evaluation Pending



CC litsenziyasi turi: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Jurnal jahon va mintaqaviy darajada fan va amaliyotning rivojlanish masalalariga bag'ishlangan.

Jurnal olimlar, o'qituvchilar, doktorantlar, talabalar uchun mo'ljallangan.

Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali.

2022. T. 2. №2. <https://alferganus.uz>

ISSN 2181-2357



9 772181 235007 >

© «Al-Ferganus» nashriyot markazi,
2022 Farg'ona, O'zbekiston



License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)



Publishing Center «Al-Ferganus» LLC.
A. M. Abdullaev
“International journal of theoretical and practical research”
Scientific Journal.
Published since November 2021.
Schedule: monthly. 16+

Volume 2, Issue 2

Ferbruary, 2022.

Chairman of the Editorial Board Salomov Uktam Rakhimovich, FarPI rektori

Editor-in-chief K. I. Kurpayanidi

Editorial Board: A. M. Abdullaev, M. S. Ashurov, E. A. Muminova, K. Kh. Abdurakhmanov, A. N. Asaul, A. V. Burkov, U. V. Gafurov, M. A. Ikramov, D. Kudbiev, E. S. Margianiti, B. Obrenovich, L. Ivars, K. E. Onarkulov, N. A. Sultanov, A. Khasanov, Sh. T. Karimov, Sh. Sh. Khamdamova, D. S. Salikhanova, U.K. Alimov, S.M. Turabdzhanov, B.A. Alimatov, R.Zh. Tozhiev, A.A. Riskulov, B.M. Tursunov, A.A. Shermukhamedov, S. F. Ergashev, Y.S. Abbasov, Kh.A. Akramov, M.Kh. Khakimov, Sh.M. Iskandarova, Z.M. Sobirova, A.M. Mukhtarova, L.M. Babakhodzhaeva.

Address of the editorial office:

150107

Fergana city, Fergana str., 86.

Phone +998971003888

<https://alferganus.uz/en/site/index>

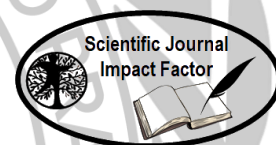
E-mail:

alferganus.ltd@gmail.com



IF(Impact Factor) **8.7 / 2021**

<http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357>



TOGETHER WE REACH THE GOAL

SJIF 2022: 5,962

<http://sjifactor.com/passport.php?id=21994>

Registered with the Agency of Information and Mass Communications under the Administration of the President of the Republic of Uzbekistan.

Registration No. 4446-5760-5988-7507-e628-4252-5710 dated March 23, 2021.

The journal "International Journal of Theoretical and Practical Research" is included Crossref, OpenAIRE, Google Scholar.

Impact-factor 2021 Evaluation Pending



License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

The Journal addresses issues of global and regional Science and Practice. For scientists, teachers, doctoral students, students.

(2022). International journal of theoretical and practical research, 2(5).

<https://alferganus.uz>



© Publishing Center«Al-Ferganus»,
2022, Fergana, Uzbekistan



License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)



Издательский центр «Al-Ferganus» ООО.

А. М. Абдуллаев

«Международный журнал теоретических и практических исследований»

Научный журнал.

Издается с ноября 2021 г.

Выходит один раз в месяц.

16+

Том 2, Номер 2.

Февраль 2022 г.

Председатель редакционного совета Саломов Уктам Рахимович, ректор ФерПИ

Главный редактор К. И. Курпаяниди

Редакционная коллегия: А.М.Абдуллаев, М.С.Ашуров, Э.А.Муминова, К.Х.Абдурахманов, А.Н.Асаул, А.В.Бурков, У.В.Гафуров, М.А.Икрамов, Д.Кудбиев, Э.С.Маргианити, Б.Обренович, Л.Иварс, К.Э.Онаркулов, Н.А.Султанов, А.Хасанов, Ш.Т.Каримов, Ш.Ш.Хамдамова, Д.С.Салиханова, У.К.Алимов, С.М.Турабджанов, Б.А.Алиматов, Р.Ж.Тожиев, А.А.Рискулов, Б.М.Турсунов, А.А.Шермухамедов, С.Ф.Эргашев, Ё.С.Аббасов, Х.А.Акрамов, М.Х.Хакимов, Ш.М.Искандарова, З.М.Собирова, А.М.Мухтарова, Л.М.Бабаходжаева.

Адрес редакции: 150107

г. Фергана, ул. Ферганская, 86

Тел. +998971003888

<https://alferganus.uz/en/site/index>

E-mail: alferganus.ltd@gmail.com



IF(Impact Factor) **8.7 / 2021**

[http://journalseeker.research](http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357)

[bib.com/view/issn/2181-](http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357)

[2357](http://journalseeker.researchbib.com/view/issn/2181-2357)



TOGETHER WE REACH THE GOAL

SJIF 2022:5,962

<http://sjifactor.com/passport.php?id=21994>

[ort.php?id=21994](http://sjifactor.com/passport.php?id=21994)

Зарегистрирован в Агентстве информации и массовых коммуникаций при Администрации

Президента Республики Узбекистан.

Регистрации № 4446-5760-5988-7507-е628-4252-5710 от 23 марта 2021 года.

Журнал «Международный журнал теоретических и практических исследований» включен в Crossref, OpenAIRE, Google Scholar.

Импакт-факторы журнала: 2021 Evaluation Pending



Тип лицензии CC поддерживаемый журналом: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

В журнале рассматриваются вопросы развития мировой и региональной науки и практики. Для ученых, преподавателей, докторантов, студентов.

Международный журнал теоретических и практических исследований. 2022. Т. 2. №2.

<https://alferganus.uz>

ISSN 2181-2357



9 772181 235007 >

©Издательский центр «Al-Ferganus»,
2022, Фергана, Узбекистан





TABLE OF CONTENTS

Iqtisodiy fanlar / Economic Sciences/ Экономические науки

1. **Abdullaev Alisher Makhmudovich** 7
Institutional reforms as a key driver of entrepreneurial activities in Uzbekistan
2. **Akhunova Marifat Khakimovna** 15
Influence of the pandemic on the development of innovations in the world
3. **Ilyosov Asrorjon Akhrorjon Ugli** 23
Prospects For Industrial Export Cluster Development

Pedagogika fanlari / Pedagogical sciences/ Педагогические науки

4. **Mikheeva Alexandra Ivanovna** 31
Physical education and physical activity in modern lifestyle

Physical and mathematical sciences / Fizika-matematika fanlari / Физико - математические науки

5. **Akhmedova Gavkharkhon, Makhmudova Ozodakhon** 40
Non-standard solutions of trigonometric equations
6. **Esanov Nuriddin Kurbanovich, Almuratov, Shavkat Narpulatovich, Jurayev, Uktam Shavkatovich** 51
Free vibration of three-layer shallow spherical shells
7. **Kosimova Makhbubakhon Yakubjanovna** 57
Use interdisciplinary links to improve the quality of students' learning
8. **Nasirov Tulkun Zakirovich, Toxirova Go'zal Sadullayevna** 65
The diffusion as the investigation object in optic materials
9. **Xolmurzayev Abdirasul, Alidjanov Adiljan** 73
The use of methods of projective geometry in the construction of projections of shapes with predetermined conditions

Texnik fanlar / Technical sciences / Технические науки

10. **Akhmedov Jamoldin Djhalolovich, Jurayev Uktam Shavkatovich** 82
Formation of landscape architecture on the territory of samarkand in antiquity and the middle ages
11. **Dusmatov Abdurahim Dusmatovich, Akhmedov Akhadjon Urmonjonovich, Mavlonova Oygul Uljaboyevna** 90
Interlayer shifts of two-layer combined cylindrical shells taking into account temperature loads
12. **Nurmatov Doniyor Olimjon ugli, Juraboyev Asilbek Tolibjon ugli, Toshpulatova Barchinoy Ravshanovna** 98
Tasks and features of transport and its landscape development in modern urban planning theory

E'lon / Reklama / Advertisement

- Advertisement* 107
- Our publications* 113



International journal of
theoretical and practical
research

Scientific Journal

Year: 2022 Issue: 2

Volume: 2

Published:

28.02.2022

<http://alferganus.uz>

Citation:

Akhmedov J.D., Jurayev U.Sh. (2022). *Formation of landscape architecture on the territory of Samarkand in antiquity and the middle ages* SJ International journal of theoretical and practical research, 2 (2), 82-89.

Axmedov, J.D., Jo'rayev, O'.Sh. (2022). Qadimgi va o'rta asrlarda Samarqand shahri hududida landshaft arxitekturasining shakillanishi. *Nazariy va amaliy tadqiqotlar xalqaro jurnali*, 2 (2), 82-89.

Doi: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.6470581>

Akhmedov Jamoldin Djhalolovich

PhD, Head of the Department of
Architecture, Ferghana Polytechnic
institute, Uzbekistan
axmedov19735@gmail.com

Jurayev, Uktam Shavkatovich (PhD,

Senior Lecturer Ferghana Polytechnic
institute, Uzbekistan,
uktamuktamovich804@gmail.com

UDC 712.25

FORMATION OF LANDSCAPE ARCHITECTURE ON THE TERRITORY OF SAMARKAND IN ANTIQUITY AND THE MIDDLE AGES

Abstract: A general concept that defines the landscape (surface, relief, soil, flora and fauna, water, climate) characteristic of a particular geographical area. There are various natural landscape types. For example, mountain landscape, steppe and desert landscape, tundra landscape, ocean, sea landscape and other landscapes. All this is part of the natural geographical landscapes. But there is also a group of cultural landscapes. These include all landscapes created by human hands and intellect, such as architectural landscapes, agricultural landscapes, urban landscapes, garden landscapes, etc. are included.

Keywords: Landscape, geographical landscape, design art, mountain pastures, orchards, ancient period, garden-reserve, reserve.

QADIMGI VA O'RTA ASRLARDA SAMARQAND SHAHRI HUDUDIDA LANDSHAFT ARXITEKTURASINING SHAKILLANISHI

Axmedov Jamoldin Djalolovich
t.f.n., Arxitektura kafedrasini mudiri,
Farg'ona politexnika instituti, O'zbekiston,



Jo'rayev O'ktamjon Shavkatovich*PhD, Farg'ona politexnika instituti katta o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Landshaft muayyan bir geografik hududga xos bo'lgan tabiat manzarasi (yer yuzasi, relyefi, tuprog'i, o'simlik va hayvonot dunyosi, suvi, iqlimi)ni belgilovchi umumiy tushuncha. Landshaftning bir - biridan farq qiluvchi tabiiy turlari mavjud. Masalan, tog' landshafti, dasht-cho'l va sahro landshafti, tundra landshafti, okean, dengiz landshafti va boshqa landshaftlar. Bularning barchasi tabiiy geografik landshaftlarga kiradi. Biroq madaniy landshaftlar guruhi ham mavjud. Ularga inson qo'li va zakovati bilan yaratiladigan barcha landshaftlar, masalan, me'moriy landshaft, qishloq xo'jalik yerlari landshafti, shahar landshafti, bog'-park landshafti va h.k. kiradi. Kalit so'zlar: Landshaft, geografik landshaft, loyihalash san'ati, tog'lik yaylovlar, daraxtzorlar, antik davri, bog'-qo'riqxonalar, qo'riqxonalar.*

СТАНОВЛЕНИЕ ЛАНДШАФТНОЙ АРХИТЕКТУРЫ НА ТЕРРИТОРИИ САМАРКАНДА В ДРЕВНОСТИ И СРЕДНЕВЕКОВЬЕ

Ахмедов Жамолдин Джалолович*к.т.н., заведующий кафедрой Архитектуры,
Ферганский политехнический институт***Жураев Уктамжон Шавкатович***PhD, старший преподаватель
Ферганский политехнический институт*

Аннотация: *Общее понятие, определяющее ландшафт (поверхность, рельеф, почва, флора и фауна, вода, климат), характерный для конкретной географической области. Существуют различные природные типы ландшафта. Например, горный ландшафт, степной и пустынный ландшафт, ландшафт тундры, океанский, морской ландшафт и другие ландшафты. Все это является частью природных географических ландшафтов. Но есть и группа культурных ландшафтов. К ним относятся все ландшафты, созданные руками и интеллектом человека, такие как архитектурные ландшафты, агроландшафты, городские ландшафты, садовые ландшафты и др. входит.*

Ключевые слова: *Пейзаж, географический ландшафт, дизайнерское искусство, горные пастбища, фруктовые сады, античный период, сад-заповедник, заповедник.*

Samarqand shahrining qadimgi davr landshaft arxitekturasi haqida juda kam ma'lumotlar saqlanib qolgan. Markaziy Osiyoning, jumladan Samarqand shahrining qadimgi bog'-parklari antik davri mualliflari, Diador va Kvint Kursiy Ruf ma'lumotlarida mavjud. Ularning yozishicha, bunday bog'lar uchun odatda keng yashil maydonlar, suvloq tog' oldi yaylovlari va qalin o'rmonzorlar tanlanib, ular hukumdorlarning ov



qilishlari va dam olib xordiq chiqarishlari uchun mo'ljallangan [1]. Ularda ov paytida foydalanadigan maxsus burjlar va imoratlar qurilgan, turli xil yovvoyi hayvonlar saqlanib o'rchitilgan. Bunday bog'lar o'sha davr xukumdorlarining boyligi, yashash va dam olish uslublaridan darak beradi. Bunday bog'lar maxsus reja asosida qurilganmi yoki yo'qmi, bu haqda biror narsa deyish qiyin. Biroq, ular o'zlarining shakllanish omillari, egallagan joylari va tabiiy manzaralariga ko'ra muntazam rejali bog'lardan keskin farq qilgan. Shu sababli ularni erkin rejali manzarali bog'lar turiga kiritish mumkin.

“Makedoniyalik Iskandar tarixi” asarining muallifi rimlik Kvint Kurtsiyning yozishicha, Iskandar Markaziy Osiyoga bostirib kelganda “Bazayra” nomli joyda barpo etilgan manzarali bog'da askarlari bilan ov qilib dam oladi va bu ovda to'rt ming hayvonni otib o'ldiradi [1]. Tarixchi olimlarning fikricha, ushbu bog' Maroqand shahriga, ya'ni qadimgi Samarqandga yaqin joyda bo'lgan. Bog' joylashgan joyni qadimgi yunon tarixchisi Diador “Bazayra” emas, “Basista” deb nomlangan. U. Monchadskaya esa “Basista”ni “Bog'iston” so'zining yunonlashtirib yozilgan ko'rinishi emasmikan, degan fikrni bildiradi.

Urgut tumani hududida to'g'ri keladi, deb taxmin qiladi. Tarixiy manbalarda ko'rsatilishicha, ushbu bog' o'ta keng tog'lik yaylovlarga, qalin daraxtzorlarga, turli xil yovvoyi, qo'lga o'rgatilgan hayvonlarga boy bo'lgan.

Shuningdek, antik davr manbalarida Afg'onistondagi Toshqo'rg'ondan mozori-Sharifgacha bo'lgan keng yaylovlarda Amudaryoning o'ng sohiliga yaqin to'qayzorlarda qadimgi zamonlardagi podshoxlarning hayvonlar o'stiradigan va saqlanadigan ulkan bog'lari haqida ham ma'lumot mavjud [2]. Ularda son-sanoqsiz kiyiklar va yovvoyi cho'chqalar to'dasi, ular orqasidan tushgan bo'rilar galasi va hatto go'yoki sherlar ham o'stirilgan. Ana shunday sherlarning Tojikistonda ham bo'lganligi haqida eramizning boshida yozilgan Xitoy yilnomalarida eslatib o'tiladi. Masalan, eramizning 87 yilida Kushon elchilari Turkistondan Xitoy podshoxdariga sovg'a sifatida sherlar eltgan. Taxminan shu joylarda 1258 yili Chingizxonning o'g'li Xulaguxon ham sherlarni ov qilgan, sherlar haqida mashhur xitoy sayyohi Marko Polo ham, hamda XV asr mualliflari ham eslatib o'tadi [1]. Tojikistondagi Mug' qasridan topilgan XIII asr hujjatlarining birida Pinjikent hokimi Devashtichining baland devorlar bilan o'ralgan istirohat bog'i “paradiz” bo'lganligi haqida habar beriladi. “Paradiz” so'zi qadimgi eroncha “joy” ma'nosini beradi. “Paradiz” ov qilinadigan hayvonlar saqlanadigan bog' yoki park ma'nosini ham anglatgan. Tarixchi O.I. Smirnova Devashtichning ushbu bog'ini shahardan tashqarida, Panjikent tog'liklarida joylashgan, deb taxmin qiladi. O'sha hujjatlarda ushbu bog'ga maxsus boshliq tayinlanganligi ham ko'rsatilgan. Bu narsa bog'ni haqiqatdan ham qo'riqlanganligini va uning hamda hukumdor Devashtinch hayotida alohida axamiyat kasb etganligini bildiradi [1].





1-rasm. Chorbog' uslubi aksettirilgan sharqoni milliy gilam. Eron, XVII asr

Hayvonotga boy yaylovli ko'kalamzorlar, bog'-qo'riqxonalar bunyod etish an'anasi Markaziy Osiyoda o'rta asrlarda ham davom ettirilgan. Narshaxiyning "Buxoro tarixi" kitobidan yozilishicha, Qoraxoniylar Shams al-Mulk (1068-1080) Buxoroga hoqonlik qilgan davrida shaharning Ibrohim darvozasiga yaqin bo'lgan qariyb yarim farsang joyida go'zal bog' bunyod etib, ul joyga "Shamsobod" deb nom beradi [2]. Shamsobodga tutash joyda keng o'tloq (o'lan) tashkil qilib, uni "qo'riq" deb ataydi. Qo'riq atrofini devor bilan o'rab, ichiga podsholikka xos qasr va kaptarxona quradi. Ko'riqda qo'lga o'rgatilgan turli hayvonlar: bug'u, kiyik, tulki va ayiqlar saqlaydi. Hayvonlarni parvarish qilib turadigan maxsus kishilar tayinlaydi. Xullas, Shams al-Mulk ushbu bog'ni dam olib xordiq chiqarishga mo'ljallangan maxsus qo'riqxonaga aylantiradi [2].

Ibn Batuta O'rta Osiyoga qilgan sayohati haqida yozar ekan, Movarounnaxr sultoni Tarmashirinning (1326-1334) ham ovga mo'ljallangan bog' qo'riqxonasi bo'lganligini eslatib o'tadi. Biroq u qo'riqxonaning aynan qayerda joylashganini yozmagan. Ibn Batuta Tarmashirinni so'ngi bor uning ana shu qo'riqxonasi yo'lida ko'rib xayrlashgan va so'ng Samarqandga qarab yo'l olgan. Demak, qo'riqxonasi Buxoro atrofida, Samarqand yo'lga yaqin joyda bo'lgan ko'rinadi.

O'rta Osiyoning islomgacha bo'lgan davrlardagi bog'chilik xo'jaligiga yuqorida tavsifi keltirilgan bog'-qo'riqxonalaridan tashqari shahristonlar va ularning atroflarida bunyod etilgan "chorbog'"lar hamda shahar maydonlari, ko'chalar, hovuzlar va ariqlar bo'ylariga ekilgan manzarali va mevali daraxtlar ham kiradi. Jumladan, Samarqand ilk o'rta asrlardayoq yam-yashil bog'larga burkangan, obod va xushmanzara shaharlardan biri bo'lgan. X asrda yurtimizga kelgan tarixchi Ibn Xaukal Samarqand haqida shunday yozadi: "Sug'dning poytaxti Samarqanddir; u Sug'd daryosining jayeubdagi tepalikda joylashgan. Shahar ark, shahriston va uning atroflardagi rabotlardan iborat... ark tepasiga chiqqanimda kishi faqat tushida ko'ruvchi nihoyatda hayajonlantirarli manzaradan zavqlandim: ko'm-ko'k daraxtlar, yarqiragan koshonalar, sharqirab oqayotgan anhor va



jilg'alar, chaman gulgun tabiat. Har bir joy, har bir daraxt, har bir gullayotgan boqqa qarab qalbing quvonadi. Shahar maydonchalari go'zalligining cheki yo'q. Sarv daraxtlariga o'ta qaroyib oroyishlar berilgan. Bular bir biriga zimdan tashlanmoqchi bo'lib turgan yoki bir biridan hadiksirayotgan, yo ehtimol tanishmoqchi bo'layotgan yashil sun'iy filar, tuyalar, sigirlar, yovvryi hayvonlar shaklini eslatardi. Kishi qalbini ochadigan bunday yashil oroyishlar har qadam. Bularga sharqiragan ariqlar, baliqlarga to'la hovuzlar, dam olishga qulay ko'shk va shiyponlar qo'shilgan".

Ibn Xaukal yana bir boshqa joyda shaharning markaziy qismidagi ko'pchilik uylarning mevali bog'lari, barcha hovlilarning sug'orish ariklari borligini eslaydi. "Shahar bog'larga burkangan, agar unga yuqorisidan qarasangiz hatto uylar ko'rinmay ketgan", deydi [3].

Ibn Xaukalning ushbu yozganlari Samarqandda bog'lar bunyod etish aneansi juda qadimdan, ya'ni bu yerga Ibn Xaukal kelgunga qadar ham mavjud bo'lganligiga, X asrning oxirlarida esa shahar ichidagi yashil maydonlarda manzaraviy daraxt va butalar kuzatib, ularga sun'iy shakllar yordamida zeb berilganligiga, ya'ni daraxtlarga kuzab oroyish berish san'atining ham Samarqand uchun an'anaviyligiga va o'ziga xosligidan dalolat beradi.

Ma'lumki, XIX asrning ikkinchi yarmida Chor Rossiyasi armiyasi O'zbekistonning yirik shaharlari: Toshkent, Jizzax, Samarqand, Buxoro, Farg'ona, Qo'qon kabi shaharlarini istilo qiladi. Bosib olingan har bir shaharda ular o'z qo'nimi va tinchligini t'minlab bo'lgach, o'zlari va armiyasining erkin joylashishi, shaharlar va okruglarni boshqarish, o'lkadagi o'z vazifalarni bajarish maqsadida shaharsozlik va me'morchilik ishlari boshlab yuboradi. Shaharlarning eksi qismi esa o'zgarishsiz o'z holicha qoldiriladi.

Chor Rossiyasi armiyasi egallagan tarixiy shaharlarda o'zlari uchun shaharning yangi "yevropacha" qismini shakllantiradilar. Shaharlarning yangi yevropacha qismida armiya batalionlari, rus chinovniklari va ularga xizmat ko'rsatuvchi rusiy zabon aholi joylashtirilib, ularning erkin va osoyishta yevropacha turmush tarzi va madaniyati asosida yashashlari uchun barcha tegishli shart-sharoitlar yaratib beriladi. Maishiy turmush va tibbiy binolardan tortib to Xristian dini cherkovlarigacha quriladi.

Buning uchun esa eng avvalo Chor Rossiyasi hukumati istilo etilgan shaharlarda yangi yevropacha shahar qurish rejalari va loyihalarini ishlab chiqib, ularni o'z armiyalari va mahalliy xalq kuchi yordamida amalga oshirishga kirishadilar.

Masalan, Samarqandda buning uchun eng qulay shaharsozlik rejasi tarzida tarixiy shahardagi mavjud ark-qal'adan boshlab unga nisbatan radial-doira shaklida joylashadigan yangi shahar qurilishi amalga oshiriladi. O'qday to'g'ri radial va aylana ko'chalar qurilishi va ularni yevropacha ko'kalamzorlashtirish, ko'chalar chetimiga soya beruvchi manzaraviy daraxtlar (ulkan chinorlar, qayrag'ochlar, piramidasimon tollar) qatorlab ekilib trotuarlar vujudga keladi [4].

Samarqand shahri komendanti joylashgan ko'cha bo'ylab yevropacha uzun va keng xiyobon - "bulvar" loyihasi ishlanib amalga oshiriladi. Bu bulvar (u o'sha davrda Abramovskiy bulvar deb atalgan) Samarqand shaharning yangi yevropacha qismini uning eski tarixiy qismidan ajratib turgan. Uning dastlabki maydoni 7 gektar, uzunligi 804 m., eni 133 m. bo'lgan [5]. Uzun va enli bulvar buylab dastlab to'rtta yopiq xiyobon tashkil





etilgan. Xiyobonlarga chinor va “Safidori Samarqandiy” deb nomlangan soya beruvchi oq terak daraxtlari ekilgan. Keyinchalik Sobiq Sho’ro hukumati davrida bul’var eniga ancha qisqarib chetki xiyobonlar o’rniga magistral ko’chalar o’tkaziladi. Natijada u torayib 2 xiyobonlik bul’varga, ya’ni hozirgi ko’rinishiga kelib qoladi.

Shahar komendanti binosining oldida unga tutash tarzda katta bog’ ham tashkil etilgan. U dastlab 6,5 gektar bo’lgan. Yangi shahar markazida esa Zarafshon okrugi boshlig’i binosining atrofida hududi 5,67 gektarli yangi bog’ tashkil etiladi [3].

Okrug boshlig’i binosining oldida 1868 yildagi jangda qurbon bo’lgan ruslarga atab yodgorlik va bog’cha bunyod etiladi.

Shahar komendanti bog’i ichida manzarali ko’l ham mavjud bo’lib, bog’ atrofi devor bilan aylantirilgan va unda asosan rus chinovniklari va ularning oilalari foydlangan. Ko’l ichidagi orolchada suvda o’suvchi va soya beruvchi ko’rkam daraxtlar ekilgan. Ularning ayrimlari hozir ham saqlanib qolgan. Bog’ning darvozasi qoshiga “Soldatam, sobakam i sartam vxod v park strogo vospreshen” deb yozib qo’yilgan. Sho’rolar davrida bu bog’lar bir - biriga qo’shib yuborilib, sotsialistik tizimga xos “madaniyat va istirohat bog’i” tashkil etilgan. Hozirgi qayta ishlangan bog’ o’sha bog’lar hududida barpo etilgan.

Xulosa

1. Samarqand shahrining qadimgi davr landshaft arxitekturasi haqida juda kam ma’lumotlar saqlanib qolgan. Markaziy Osiyoning, jumladan Samarqand shahrining qadimgi bog’-parklari antik davri mualliflari, Diador va Kvint Kursiy Ruf ma’lumotlarida mavjud. Ularning yozishicha, bunday bog’lar uchun odatda keng yashil maydonlar, suvloq tog’ oldi yaylovlari va qalin o’rmonzorlar tanlanib, ular hukumdorning ov qilishlari va dam olib xordiq chiqarishlari uchun mo’ljallangan. Ularda ov paytida foydalanadigan maxsus burjlar va imoratlar qurilgan, turli xil yovvoyi hayvonlar saqlanib o’rhitilgan. Bunday bog’lar o’sha davr xukumdorning boyligi, yashash va dam olish uslublaridan darak beradi.

Bunday bog’lar maxsus reja asosida qurilganmi yoki yo’qmi, bu haqda biror narsa deyish qiyin. Biroq, ular o’zlarining shakllanish omillari, egallagan joylari va tabiiy manzaralariga ko’ra muntazam rejali bog’lardan keskin farq qilgan. Shu sababli ularni erkin rejali manzarali bog’lar turiga kiritish mumkin.

2. O’rta Osiyoning islomgacha bo’lgan davrlardagi bog’chilik xo’jaligiga yuqorida tavsifi keltirilgan bog’-qo’riqxonalaridan tashqari shahristonlar va ularning atroflarida bunyod etilgan “chorbog”lar hamda shahar maydonlari, ko’chalar, hovuzlar va ariqlar bo’ylariga ekilgan manzarali va mevali daraxtlar ham kiradi. Jumladan, Samarqand ilk o’rta asrlardayoq yam- yashil bog’larga burkangan, obod va xushmanzara shaharlardan biri bo’lgan.

3. Markaziy Osiyoda an’anaviy landshaft me’morchiligining shakllanishi va rivojlanishida Samarqand shahri alohida o’rin tutib kelgan deb hisoblash mumkin. O’zining serunum tuprog’i, shifobaxsh suvlari, yumshoq iqlimi, boy tabiati tufayli bundan kamida 30-35 ming yil burun odamlar qaror topgan bu makon o’sha paytdan beri uzluksiz aholi maskani bo’lib kelmoqda. Zero shuncha tarixiy davr mobaynida landshaft taraqqiyoti yuz berib kelmoqda. Dastlab tabiiy buloqlar muhiti o’zlashtirilib, sun’iy qarorgohlar yaratilgan bo’lsa, keyinroq Obi Rahmat, Obi Mashhad, Siyahob-Qorasuv kabi tabiiy, yarim sun’iy suv tarmoqlaridan foydalanilgan va Darg’om,



Bulung'ur, Eski Angar, Payariq, Mazoqim, Shaar ariq singari o'nlab sug'orish inshootlari vositasida tabiiy vohada sun'iy landshaft bunyod etilgan. O'rta Osiyo shaharlarining markaziy ichki qismlarida o'rta asrlarda katta bog'lar bo'lmagan. Bog' va chorbog'lar, shaxsiy bog'-bog'chalar, dala hovli qo'rg'onlar aksari shahar tashqarisida joylashgan. Xiyobonlar esa ham shahar ichida, ham tashqarisida bo'lgan. Shahar tashqarisidagi bog'larda hayvonot burchaklari ham bo'lgan.

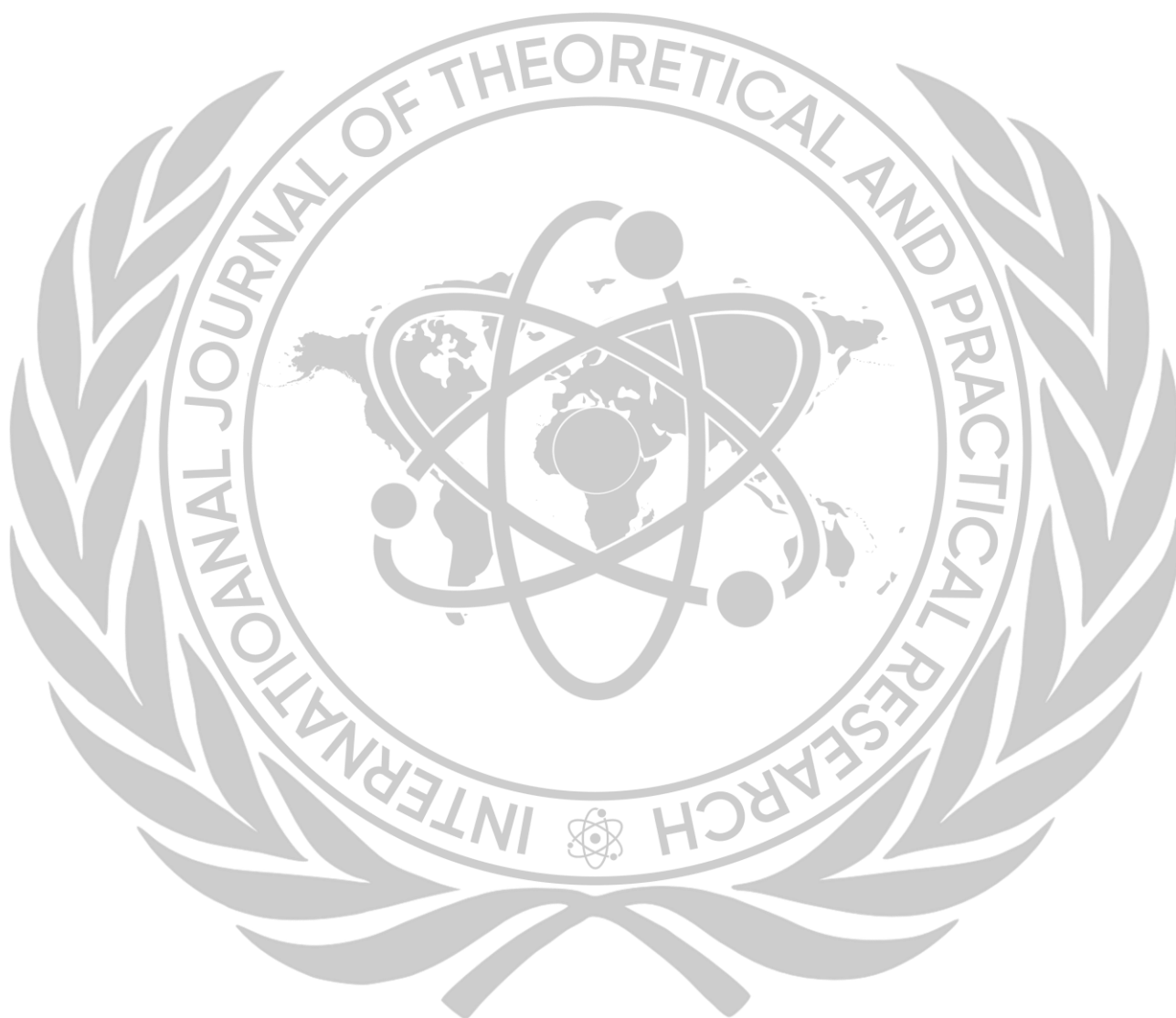
4. Samrqand shahrining qadimgi va islomgacha davridagi bog'-pakrlarini quyidagi turlarga bo'lish mumkin: ov qilishga va qo'lga o'rgatilgan o'rnatilgan turli xil hayvonlar saqlashga mo'ljallangan shahar tashqarisidagi bog'-saroylar (chorbog'lar) va shahar ichidagi, uning maydonlarida bunyod etilgan mo'jaz bog'chalar. Har uchchala yo'nalishdagi bu bog'-pakrlar O'rta Osiyoda islomdan so'nggi davrlarda ham saqlanib qoldi va rivojlantirildi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Уралов, А.С. Шарқ мамлакатларининг боғ-парк санъати. Самарқанд, 2011.
2. Каримов, И.А. Биз келажакимизни ўз қўлимиз билан курашимиз. 7-том. Тошкент, 1999.
3. Адилова, Л.А. Ландшафт архитектураси. Ўқув қўлланма.-Т., 2000.
4. Сатторова, К.Д. Роль источников водоснабжения в формировании ландшафта исторических городов Узбекистана. // Ўзбекистон анъанавий меъморчилиги ва ландшафт архитектурасини тадқиқ этишининг янги масалалари мавзуидаги республика илмий – амалий конференцияси материаллари. – Самарқанд, 2010.
5. Адилова, Л.А. Миссия ландшафтной архитектур ы. // Ўзбекистон анъанавий меъморчилиги ва ландшафт архитектурасини тадқиқ этишининг янги масалалари мавзуидаги республика илмий–амалий конференцияси материаллари. – Самарқанд, 2010.
6. Жўраев, Ў. Ш., & Турсунов, Қ. Қ. (2020). Фарғона вилояти тарихий шаҳарларидаги турар-жой биноларида ганч ва ёғоч ўймакорлигининг шакилланиши ва ривожланиши. *Science and Education*, 1(3), 264-267.
7. Axmedov, J. (2021). The preservation of ancient architectural monuments and improvement of historical sites-factor of our progress. *Збірник наукових праць ЛОГОС*.
8. Nurmatov, D. O., Botirova, A. R., & Omonova, Z. (2021). Landscape solutions around the roads.
9. Qosimov, L. M., Qosimova, S. F., & Tursunov, Q. Q. (2020). Specific aspects of using Ferghana region's pilgrims for touristic purposes. *Academic research in educational sciences*, (3).
10. Raxmonov, D., & Toshpo'Latova, B. (2021). PRESERVATION OF HISTORICAL MONUMENTS OF FERGHANA REGION. *Scientific progress*, 1(6), 458-462.
11. Салимов, О. М., & Журабоев, А. Т. (2018). Роль рекреационных зон в городской структуре (на примере города Ферганы). *Проблемы современной науки и образования*, (12 (132)).
12. Zikirov, M. (2012). Development of Small business in transition economies of Tajikistan. *Bulletin of Tajik National University of Republic of Tajikistan*, 2/5 (92), 48-51.



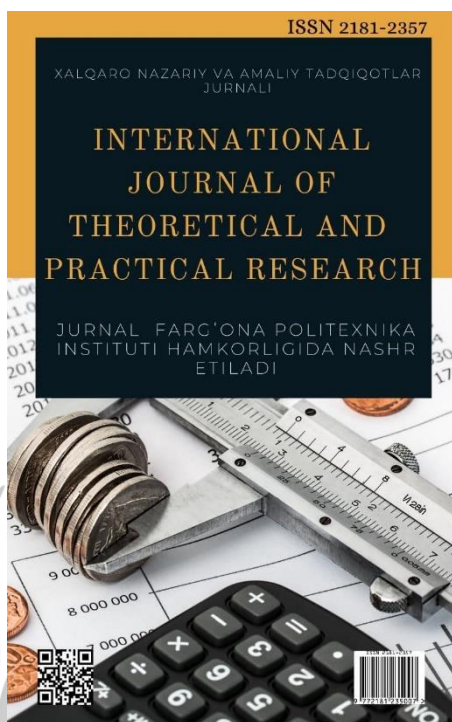
13. Tursunova, D. (2021, August). Architectural history of Margilan city: <https://doi.org/10.47100/conferences.v1i1.1231>. In *RESEARCH SUPPORT CENTER CONFERENCES* (No. 18.05).





E'lon / Reklama / Advertisement

ЭЪЛОН



Хурматли ҳамкасабалар “Al-Ferganus” нашриёти ва “Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali” электрон журнали Ўзбекистон таълим хизматлари бозорида ўзининг фаолиятини бошлаганлигини маълум қиламиз.

Ажойиб имкониятдан сиз биринчилар қаторида фойдаланиб илмий нашрларингизни чоп этишингиз мумкин.

“Al-Ferganus” нашриётимиз томонидан Сиз тақдим этган дарслик, ўқув қўлланма, монография ва илмий рисолаларга ISBN, Doi халқаро рақамли идентификаторларни бириктириш, уларнинг электрон замонавий андозадаги муқовалар ва ишланмаларнинг электрон макетини яратиш, нашриётда эълон қилинган ишларни электрон ахборот нашрларида жойлаштириш хизматлари кўрсатилади.

Бизнинг нашриётимизнинг бошқа нашриётлардан фарқи шундаки, тезкор ва сифатли хизмат кўрсатамиз ҳамда энг асосийси биз Сизнинг ишларингизни Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий кутубхонаси ва Россия Миллий кутубхонаси фондларига бепул жойлашга шунингдек, Россия илмий иқтибослик индекси (РИНЦ ва E - library) платформасига, CrossRef базаларига шартнома асосида жойлаштиришга кўмаклашамиз.

“Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali” ISSN 2181-2357 электрон журнали ҳам ўз фаолиятини бошламоқда. Бизнинг журналда Ўзбекистон Республикаси Олий аттестация комиссиясининг қуйидаги ихтисосликлари физика-





математика, кимё, биология, геология-минералогия, техника, қишлоқ хўжалиги, тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, география, юридик, педагогика, тиббиёт санъатшунослик, архитектура, психология, социология фанлари бўйича миллий ва хорижий муаллифларнинг фанлардан эришган ютуқлари ва истиқболлари борасидаги илмий мақолалари, илмий тадқиқотлар олиб бораётган олимларнинг илмий изланишлари натижалари эълон қилинади. Электрон журнал ҳар ойда бир марта эълон қилинади.

Журналларда эълон қилинадиган ҳар бир мақолага шартнома асосида DOI (Crossref) рақами берилади.

Шунингдек, таҳририят томонидан:

- мақолаларни сифатли таржима қилиш;
- мақолаларни таҳрирлаш ва журналлар талабига мослаш;
- мақолаларга ишлов бериш;
- мақолаларни плагиатга текшириш;
- хориждаги нуфузли (Scopus, Web of sciences ва юқори импакт факторли) журналларда мақолларни сифатли ва ишончли чоп этишга кўмаклашиш хизматларини ҳам кўрсатади.

Имкониятни бой бериб қўйманг!

Қуйидаги манзилларга мурожаат қилинг:

Электрон почта манзили: Alferganus.ltd@gmail.com

Телеграмм манзимиз : @Alferganus_ltd

Телефонлар: (97) 100-38-88

(91) 109-05-38

(97) 337-86-00





PUBLIC IDENTIFIERS OF INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH

PUBLISHER: AL-FERGANUS LLC - UZBEKISTAN

INTERNATIONAL JOURNAL ADDRESS^{IJA}



IJA.ZONE/16456457645

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IJA}

INTERNATIONAL ARTICLE ADDRESS^{IAA}



IJA.ZONE/1264564543

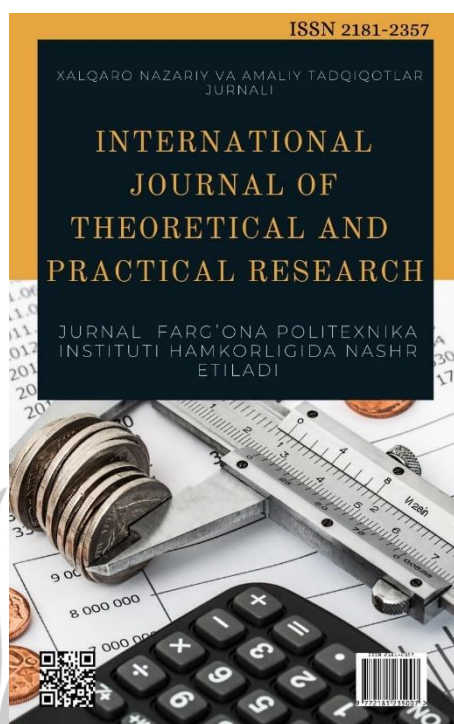
INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IAA}



License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)



ВНИМАНИЕ ОБЪЯВЛЕНИЕ!



Уважаемые коллеги! Сообщаем вам, что издательский дом «AL-FARGANUS» и «**Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali**» - «Международный журнал теоретических и прикладных исследований» начали свою деятельность на рынке образовательных услуг Узбекистана.

Это прекрасная возможность одним из первых опубликовать свои научные публикации. Наше издательство «AL-FARGANUS» предоставляет услуги по прикреплению международных цифровых идентификаторов ISBN, Doi к учебникам, учебным пособиям, монографиям и научным брошюрам, созданию электронных макетов их обложек и дизайнов в современной электронной форме, размещению опубликованных работ в электронные публикации.

Отличие нашего издательства от других издательств в том, что мы предоставляем быстрые и качественные услуги, а главное, бесплатно размещаем ваши работы в Национальной библиотеке Узбекистана им. Алишера Навои и оказываем помощь в размещении вашей работы в Российской национальной библиотеке, а также на платформе Российского индекса научного цитирования (РИНЦ, e-library) облегчить размещение.

Совместно с Ферганским политехническим институтом запущен проект электронного научного журнала «**Xalqaro nazariy va amaliy tadqiqotlar jurnali** - International Journal of Theoretical and Practical Research. Международный журнал теоретических и прикладных исследований».





Миссия научного электронного журнала направлена на развитие национальной и зарубежной науки, обеспечение общедоступности теоретических позиций и практических результатов прикладных исследований. В журнале представлены следующие специальности Высшей аттестационной комиссии Республики Узбекистан по физике и математике, химии, биологии, геологии и минералогии, технике, сельскому хозяйству, истории, экономике, философии, филологии, географии, праву, педагогике, медицине, архитектуре, психологии, социологии. Журнал публикует научные статьи отечественных и зарубежных авторов о достижениях и перспективах науки, результатах научных исследований ученых, проводящих исследования. Электронный журнал издается один раз в месяц.

Каждой статье, опубликованной в журнале, на контрактной основе присваивается номер DOI (Crossref).

Также издательство оказывает услуги по:

- качественный перевод статей;
- редактирование статей и адаптация к требованиям журнала;
- обработка статей;
- проверка научных работ (статей, учебных пособи, монографий, диссертаций и др.) на плагиат статей;
- оказывает информационное обеспечение публикаций статей в престижных зарубежных журналах (Scopus, Web of Sciences и журналах с высоким импакт-фактором).

Не упускайте возможность!

Пожалуйста, свяжитесь с нами:

Электронный адрес: Alferganus.ltd@gmail.com

Наш адрес в телеграмм: @Alferganus_ltd

Телефоны: (97) 100-38-88

(91) 109-05-38

(97) 337-86-00





PUBLIC IDENTIFIERS OF INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH

PUBLISHER: AL-FERGANUS LLC - UZBEKISTAN

INTERNATIONAL JOURNAL ADDRESS^{IJA}



IJA.ZONE/16456457645

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IJA}

INTERNATIONAL ARTICLE ADDRESS^{IAA}



IJA.ZONE/1264564543

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEORETICAL AND PRACTICAL RESEARCH^{IAA}



License type supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Our publications

Bizning nashrlarimiz

Наши издания

**MANAGEMENT OF
INNOVATIVE ACTIVITIES
OF BUSINESS ENTITIES IN
INDUSTRY**

MONOGRAPH



Fergana - AL - FERGANUS - 2022

Kurpayanidi K.I.,
Mamurov D.E.
Management of
innovative activity
of business entities
in industry:
monograph /
Kurpayanidi K.I.,
Mamurov D.E.;
edited by
M.A.Ikramov.
-
Fergana
polytechnic
institute. AL-
FERGANUS, 2022.
- 200 p.



A.M. Abdullaev, K.I. Kurpayanidi,
A.Sh. Khudaykulov

**INSTITUTIONAL TRANSFORMATION OF THE
ENTREPRENEURIAL SECTOR**

Monograph



Fergana - AL - FERGANUS - 2021

Abdullaev A.M.,
Kurpayanidi K. I.,
Khudaykulov A. S.
Institutional
transformation of
the business sector.
Monograph.
Fergana "AL-
FERGANUS",
2021. - 180 p.



DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5457089>





M.S. Ashurov,
K.I. Kurpayanidi

RAQOBATBARDOSH MILLIY INNOVATSIYA
TIZIMINI SHAKLLANTIRISH
MUAMMOLARI VA YECHIMLARI

Monografiya



Farg'ona - AL - FERGANUS - 2021

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5676027>



ASHUROV M.S., SHAKIROVA Yu. S.

EKOLOGIK MUAMMOLAR VA ULARNI HAL
QILISHDA EKOLOGIK MENEJMENTNING
STRATEGIK YO'NALISHLARI

Monografiya



Farg'ona - AL - FERGANUS - 2021

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5722678>

Ashurov, M.S.,
Kurpayanidi, K.I.
Problems and
solutions for the
formation of a
competitive
national innovation
system.

Monograph. Edited
by Doctor of
Economics,
Professor Ikramov
M.A., Fergana: Al-
Ferganus, 2021.-
102 p.



Ashurov M.S.,
Shakirova Yu.S.
Environmental
problems and
strategic directions
of environmental
management in
their solution.

Monograph. Edited
by Doctor of
Economics,
Professor Ikramov
M.A., Fergana: Al-
Ferganus, 2021.-
160 p.





Жўраева, Н.Қ.
Уй-joy коммунал соҳаси
фаолиятини
бошқариш
механизмларини
такомиллаштириш
. Монография. -
Фарғона: Al-
Ferganus, 2021.-
140 б.



DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5335878>



Mirzaev, A.T.
Methodological
aspects of tourism
and recreational
activity
management in
Uzbekistan:
changes and
prospects:
Monograph
/Mirzaev A.T.; ed
G. Sh.
Khankeldiyeva -
Fergana: Al-
Ferganus, 2021.-
174 p.



DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5722700>



Э.А.Муминова

ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИ КОРХОНАЛАРИДА
КОРПОРАТИВ БОШҚАРУВНИ ИННОВАЦИОН
ПАРАДИГМАСИ: МЕТОДОЛОГИЯ, ТАЖРИБА
ВА РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ

Монография



Фарғона - AL – FERGANUS - 2021

Муминова, Е.А.

Innovative paradigm of corporate governance at textile enterprises: methodology, experience and development

prospects: monograph /Muminova E.A.; ed. G. Sh. Khankeldiyeva - Fergana: Al-Ferganus, 2021.- 160 p.



DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5676091>



Н.М. Набиева

Хизмат кўрсатиш корхоналарини
ривожлантиришнинг маркетинг стратегиясини
ишлаб чиқиш

Монография



Фарғона - AL – FERGANUS - 2021

Набиева, Н.М.

Хизмат кўрсатиш корхоналарини ривожлантиришни нг маркетинг стратегиясини ишлаб чиқиш. Монография. - Фарғона: Al-Ferganus, 2021.- 162 б.



DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5230368>



О.С.Назарматов

Nazarmatov, O.S.
Improving the methodology of management of innovative processes in the enterprises of the textile industry. Monograph. - Fergana: Al-Ferganus, 2021.- 200 p.



ЎЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИ КОРХОНАЛАРИДА
ИННОВАЦИОН ЖАРАЁНЛАРНИ БОШҚАРИШ
УСЛУБИЁТИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ

Монография



Фарғона - AL – FERGANUS - 2021

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5675967>





UBAYDULLAYEV M.M.

G'O'ZADA DEFOLIATSIYA O'TKAZISHNING
MAQBUL ME'YOR VA MUDDATLARI

Monografiya



Farg'ona - AL - FERGANUS - 2021

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5722721>

Ubaydullayev
M.M. G'o'zada
defoliatsiya
o'tkazishning
maqbul me'yor va
muddatlari.

Monografiya.

/q.x.f.d., professor

F.J. Teshayev
muharrirligi ostida.

Farg'ona: Al-
Ferganus, 2021. –
160 b.

